

پروش اخبار در اطلاعات فرماندهی انتظامی

تألیف : داوود ناصحی
ناظر علمی: سهراب عرفانی

اقدامات حفاظتی محدود به پرسنل
پلیس اطلاعات و امنیت عمومی ناجا
سال : ۱۳۹۰

سرنشانه	ناصحبی، داوود، ۱۳۳۱
عنوان و نام پندآور	پروزش اخبار در اطلاعات فرماندهی انتظامی: اقدامات حفاظتی محدود به پرسنل پلیس اطلاعات و امنیت عمومی ناجا سال ۱۳۹۰/ تألیف داود ناصحبی؛ ناظر علمی: سهراب عرفانی؛ (به سفارش) پلیس اطلاعات و امنیت عمومی ناجا، دفتر تحقیقات کاربردی.
مشخصات نشر	تهران: شرکت چاپ و انتشارات راه فردا، انتشارات ناجی‌نشر، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	۲۴۳ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۶۴۸۶-۳۷-۶
وضعیت فهرست نویسی	فیا
موضوع	حفاظت اطلاعات -- ایران
موضوع	سازمان اطلاعاتی -- ایران
موضوع	پلیس ایران
شناسه افزوده	عرفانی، سهراب، ناظر
شناسه افزوده	نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران. پلیس امنیت عمومی، دفتر تحقیقات کاربردی
رده بندی کنگره	۱۳۹۳، ۳۰۴/۱۰۴، U1
رده بندی دیویی	۳۵۵/۰۲
شماره کتابشناسی ملی	۳۶۹۲۴۲۶

پلیس اطلاعات و امنیت عمومی ناجا: دفتر تحقیقات کاربردی

نشانی: تهران، خیابان ستارخان، خیابان شهر آرا، پلیس مهاجرت و گذرنامه ناجا، ساختمان شماره ۲

تلفن: ۸۱۸۲۷۸۰۳

دورنگار: ۶۶۹۲۷۷۹۹

عنوان کتاب: پروزش اخبار در اطلاعات فرماندهی انتظامی

تألیف: داوود ناصحبی

ناظر علمی: سهراب عرفانی

ویراستار: علی عربی

صفحه آرا و طرح جلد: سیده نسترن رسولی

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۱ تهران

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

انتشار سازمانی:

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: شرکت چاپ و انتشارات راه فردا

توجه: بهره برداری از این کتاب در حوزه یگانگی سازمانی است. از واگذاری آن به افراد خارج از سازمان خودداری فرمایید.

فهرست مطالب

۱۱.....	پیشگفتار.....
۱۵.....	فصل اول - کلیات.....
۱۷.....	مقدمه.....
۱۸.....	تاریخچه پرورش اخبار.....
۱۸.....	مبانی نظری پرورش اخبار.....
۲۰.....	ضرورت و اهمیت پرورش اخبار.....
۲۱.....	مراحل پرورش اخبار.....
۲۱.....	تفاوت پرورش اخبار و بررسی اطلاعاتی.....
۲۴.....	تعاریف پرورش اخبار.....
۲۵.....	نتیجه.....
۲۷.....	سوالات.....
۲۹.....	فصل دوم - ثبت اخبار.....
۳۱.....	مقدمه.....

۳۱	تعریف ثبت اخبار
۳۲	ملاحظات ویژه ثبت اخبار
۳۲	ضرورت و اهمیت ثبت اخبار
۳۳	تأثیر تکنولوژی در ثبت اخبار
۳۴	ابزارهای ثبت اخبار
۳۴	دفتر روزنامه اطلاعات
۴۲	دفتر کار اطلاعات
۵۳	دفتر ثبت مختصات نقشه‌ای اطلاعات
۶۲	نقشه وضعیت اطلاعات
۶۶	پرونده‌های اطلاعاتی
۶۹	کارت بیوگرافی
۷۰	نتیجه
۷۲	سوالات

۷۵	فصل سوم - ارزیابی اخبار
۷۹	مقدمه
۷۹	ضرورت ارزیابی اخبار
۸۰	معانی و تعاریف ارزیابی اخبار
۸۷	مراحل ارزیابی اخبار
۸۷	مربوط بودن اخبار
۹۲	قابلیت اعتماد منبع و مأمور
۹۴	قابلیت قبول خبر
۹۷	تعیین درجه ارزیابی اخبار
۹۸	الف : تعیین میزان قابلیت اعتماد منبع و مأمور

- ۱۰۰..... (۱) منبع کاملاً قابل اعتماد
- ۱۰۳..... (۲) منبع تقریباً قابل اعتماد
- ۱۰۳..... (۳) منبع معمولاً قابل اعتماد
- ۱۰۴..... (۴) منبعی که تقریباً قابل اعتماد نیست
- ۱۰۴..... (۵) منبع غیر قابل اعتماد
- ۱۰۵..... (۶) قابلیت اعتماد منبع غیر قابل قضاوت است
- ۹۸..... ب : تعیین میزان صحت احتمالی اخبار
- ۱۰۵..... (۱) خبری که کاملاً صحت دارد
- ۱۰۶..... (۲) خبری که تقریباً صحت دارد
- ۱۰۷..... (۴) خبری که مشکوک است
- ۱۰۷..... (۵) خبری که غلط است
- ۱۰۸..... (۶) خبری که صحت آن را نمی‌توان قضاوت کرد
- ۱۰۸..... رابطه عامل با منبع و تأثیر آن در ارزیابی اخبار
- ۱۰۸..... (۱) عامل انسان - منبع انسان
- ۱۰۹..... (۲) عامل انسان - منبع شیء
- ۱۰۹..... (۳) عامل انسان - منبع مکان
- ۱۰۹..... (۴) عامل انسان - منبع فعالیت
- ۱۰۹..... رابطه منبع و منشأ و تأثیر آن در ارزیابی اخبار
- ۱۰۹..... (۱) منشأ انسان - منبع انسان
- ۱۱۰..... (۲) منشأ شیء - منبع انسان
- ۱۱۰..... (۳) منشأ مکان - منبع انسان
- ۱۱۰..... (۴) منشأ فعالیت - منبع انسان
- ۱۱۱..... (۵) منشأ وضعیت - منبع انسان
- ۱۱۱..... (۶) منشأ انسان - منبع شیء

۱۱۱.....	۷) منشأ شیء - منبع شیء
۱۱۱.....	۸) منشأ مکان - منبع شیء
۱۱۲.....	۹) منشأ فعالیت - منبع شیء
۱۱۲.....	۱۰) منشأ وضعیت - منبع شیء
۱۱۲.....	۱۱) منشأ انسان - منبع مکان
۱۱۳.....	۱۲) منشأ شیء - منبع مکان
۱۱۳.....	۱۳) منشأ مکان - منبع مکان
۱۱۴.....	۱۴) منشأ فعالیت - منبع مکان
۱۱۴.....	۱۵) منشأ وضعیت - منبع مکان
۱۱۴.....	۱۶) منشأ انسان - منبع فعالیت
۱۱۵.....	۱۷) منشأ شیء - منبع فعالیت
۱۱۵.....	۱۸) منشأ مکان - منبع فعالیت
۱۱۵.....	۱۹) منشأ فعالیت - منبع فعالیت
۱۱۶.....	۲۰) منشأ وضعیت - منبع فعالیت
۱۱۸.....	نتیجه
۱۲۱.....	سولات

۱۲۵.....	فصل چهارم - تفسیر اخبار
۱۲۷.....	مقدمه
۱۳۰.....	تعاریف تفسیر
۱۳۴.....	ضرورت و اهمیت تفسیر اخبار
۱۳۵.....	تاریخچه تفسیر اخبار
۱۳۶.....	مراحل تفسیر اخبار
۱۵۰.....	نتیجه

سوالات ۱۵۲

فصل پنجم - بررسی احتمال فریب در پرورش اخبار ۱۵۵

مقدمه ۱۵۷

تعاریف فریب ۱۵۷

انواع تاکتیک‌های فریب ۱۵۹

مصادیق فریب ۱۶۲

معیارهای سنجش فریب ۱۶۲

نحوه بررسی احتمال فریب در پرورش اخبار ۱۶۶

نتیجه ۱۶۷

سوالات ۱۶۹

فصل ششم - عینیت پرورش اخبار ۱۷۱

مقدمه ۱۷۳

تمرین مربوط به منبع انسانی ۱۷۴

تمرین مربوط به منبع شیء ۱۹۶

تمرین مربوط به منبع مکانی ۲۱۰

تمرین مربوط به منبع فعالیتی ۲۲۴

نتیجه ۲۳۸

سوالات ۲۴۰

فهرست منابع ۲۴۱

پیشگفتار

فعالیت‌های اطلاعاتی بدون بضاعت علمی و تجربی بر تمام مراحل کار در مدار اطلاعات تأثیر دارد و می‌تواند سازمان اطلاعاتی را با مشکلات جدی مواجه نماید. به لحاظ تئوری کار اطلاعات باید منطقی مستقل و فارغ از نفوذ سیاسی باشد. این کار باید به دو وظیفه اصلی محدود گردد که نخستین آن تأمین اطلاعات منطقی، تجزیه و تحلیل‌های ارزشمند و در صورت درخواست، ارائه پیشنهادهاى لازم به تصمیم‌گیران برای کمک به تصمیم‌گیری است و وظیفه دیگر، اجرای خط مشی‌ها مطابق با جهت‌گیری‌های سیاسی از طریق انجام عملیات پنهان است. به طور ایده‌آل انتظار می‌رود که مشتریان اطلاعاتی در بهره‌گیری درست از محصول اطلاعاتی موجود، حداکثر تلاش خود را در این زمینه به عمل آورند؛ زیرا این ابزار را برای ارتقاء کیفیت سیاست‌های خود بسیار کارآمد می‌دانند. به عبارتی اطلاعات، موضوع، هدف و ابزار قدرت است.

چهار ویژگی اساس کار اطلاعات است که آن را به هدفی مطلوب و قابل دسترس برای مداخلات سیاسی تبدیل می‌کند :

اول - محصول اطلاعاتی است. سازمان‌های اطلاعاتی به کار تولید اطلاعات می‌پردازند. اطلاعات قدرت یا ابزار کسب قدرت است و تلاش برای کسب قدرت در عرصه سیاست ریشه‌ای عمیق دارد. اگر چه آژانس‌های اطلاعاتی هیچ گونه تسلط انحصاری بر اطلاعات مربوط به

سیاستگذاری ندارند، اما در اطلاعات سری استیلایی انحصاری دارند؛

دوم - ویژگی بعدی به نقش اطلاعات در تصمیم گیری راجع به سیاست خارجی مربوط می‌شود. هنگامی که در میان سیاستگذاران این بحث روی می‌دهد، محاسبات اطلاعاتی چه بسا به عنوان عاملی مهم و گاهی حساس در تصمیم گیری راجع به گزینه‌های سیاست خارجی تبدیل می‌شود؛

سوم - ویژگی سری کارکردهای اطلاعاتی را در بر می‌گیرد. رازداری، یقیناً شرط لازم برای کارکرد مطلوب اطلاعات است؛

چهارم - ارزش کالای اطلاعات در سیاست، توان اطلاعات در تعیین جهت بحث‌های سیاسی، همراه با پنهانکاری و حفظ اسرار، انگیزه سیاستمداران برای مداخله در کار اطلاعات حرفه‌ای و امکان پذیر بودن چنین مداخله‌ای را به خوبی نشان می‌دهد.

کیفیت محصول اطلاعاتی با سه شاخص عمده ارزیابی می‌شود که عبارتند از: زمان، بدین معنی که آیا محصول در زمانی ارائه شده که بیشترین کارایی را برای مصرف کننده داشته است؟، درستی؛ یعنی محصول اطلاعاتی که همواره در قالب شرح و نه عکس می‌باشد تا چه زمانی به واقعیت نزدیک است؟ و ارتباط؛ یعنی محصول اطلاعاتی چه اهمیتی برای منافع ملی دارد. محصول اطلاعاتی برای آنکه در فرایند سیاستگذاری به کار آید باید به هنگام باشد، برای اینکه فرایند تصمیم گیری را ارتقاء دهد باید تا حد امکان درست و عاری از هرگونه انگیزه تعصب آمیز باشد و باید با منافع ملی پیوند داشته باشد، چرا که دفاع از این منافع همانا فلسفه وجودی جامعه اطلاعاتی را تشکیل می‌دهد (جوزف، ۱۳۸۱، ۲۵ - ۲۲).

ماکس وبر می‌گوید: ((دانایی توانایی است)) و دانش سری پر قدرت‌ترین علم است (کوپر وردلینگر، ۱۳۸۴، ۲۵۸). حکیم ابوالقاسم فردوسی هزار سال قبل از ماکس وبر بیان کرده: ((توانا بود هر که دانا بود)) این توانمندی فرایند فعالیت‌هایی است که در قالب مدار اطلاعات انجام می‌گردد. این فعالیت‌ها به صورت سلسله مراتبی عمل نموده و هر مرحله مقدمه مرحله دیگر است. پرورش اخبار مرحله سوم در مدار اطلاعات به حساب می‌آید که از نتیجه فعالیت جمع‌آوری اخبار بهره گرفته و مواد اولیه سازمان اطلاعاتی را که خبر می‌باشد دریافت و آن

را در داخل سرویس اطلاعاتی فن آوری می‌نماید.

سؤال اساسی در این نوشتار این است که آیا می‌توان پرورش اخبار را صرفاً امری ذهنی تلقی کرد؟ و از سؤالات فرعی آن است که آیا می‌توان پرورش اخبار را صرفاً مبتنی بر تفسیر دانست؟ آیا می‌توان پرورش اخبار را فقط مبتنی بر ارزیابی و تفسیر دانست؟

هدف این تحقیق ارائه یک دوره کامل از پرورش اخبار به صورت علمی، عینی و واقعی و کاربردی است که همکاران محترم در حوزه پلیس اطلاعات و امنیت عمومی ناجا و دانشجویان عزیز با استفاده از آن بتوانند، این کار را به صورت علمی انجام دهند.

در پرورش اخبار سه نکته با اهمیت وجود دارد که تا آخر کار باید مد نظر قرار داده شوند:

اول - منشأ که سوژه جمع آوری اخبار است و داستان خبر مربوط به اوست و شرایطی که دارد؛

دوم - منبع که به سوژه دسترسی دارد و می‌تواند نیازمندی‌های خبری سازمان اطلاعاتی را تأمین نماید و همچنین شرایطی که دارد؛

سوم - سلسله مراتب عوامل و یا سازمان اطلاعاتی و از همه مهم‌تر عامل که سلسله مراتب بلاواسطه منبع بوده و شانس ملاقات رودررو و دریافت روحیات، نظرات و پیشنهادات و محدودیت‌ها و تنگناهای منبع را دارد.

هر کدام از این نقش‌ها در پرورش اخبار و همچنین ارزیابی خبر نقش و تأثیر بسزایی دارند که در جای خود باید از آنها بهره برداری گردد.

نکته قابل توجه در این زمینه تفاوت بین پرورش اخبار و بررسی اطلاعاتی است. پرورش اخبار در مبادی جمع آوری اخبار و بدواً توسط عامل هادی منبع انجام می‌گردد و در حقیقت مرحله مقدماتی است و نتیجه پرورش اخبار تفسیر است و مراحل خاص خود را دارد.

بعضاً به طور اشتباه پرورش و بررسی را یکسان محاسبه کرده و مراحل بررسی اخبار را برای پرورش اخبار در نظر می‌گیرند، در صورتی که بررسی اطلاعاتی در رده مبادی مرکزی اطلاعات و توسط افسران اطلاعات که متخصص موضوعی مطالب هستند انجام شده و نتیجه بررسی اطلاعاتی گزارش‌های اطلاعاتی است؛ ولی رده پرورش اخبار عامل است که اخبار را از

منبع یا مخیر دریافت کرده و نتیجه پرورش اخبار تفسیر یعنی شرح و توضیح و بیان مفاد خبر است. بنابراین رده پرورش اخبار و بررسی اطلاعاتی با هم متفاوت بوده و در تهیه متون و ارائه آموزش‌های تخصصی بدین امر توجه لازم مبذول می‌گردد.

پرورش اخبار به عنوان یکی از مراحل مدار اطلاعات نیاز به سرمایه گذاری آموزشی و تهیه منابع تخصصی در این زمینه دارد. در مبادی اطلاعاتی کار پرورش اخبار غالباً به صورت ذهنی انجام و متصدیان مربوطه در استناد عینی و کاربردی در این خصوص مشکل دارند. احساس نیاز در خصوص تألیف کتابی کاربردی و علمی که متدولوژی پرورش اخبار را به صورت ساده و سلسله مراتبی برای دانشجویان و همکاران اطلاعاتی قابل ارائه نماید، مؤلف را بر آن داشت تا در این زمینه کتاب حاضر را تألیف نماید. این کتاب در شش فصل به شرح ذیل فراهم شده است. از دانشجویان و همکاران عزیز تقاضا می‌شود با مطالعه این اثر نظرات خود را برای پویایی آن اعلام نمایند :

فصل اول : کلیات پرورش اخبار

فصل دوم : ثبت اخبار

فصل سوم : ارزیابی اخبار

فصل چهارم : تفسیر اخبار

فصل پنجم : بررسی احتمال فریب در پرورش اخبار

فصل ششم - عینیت پرورش اخبار